

TYÖN MURROS JA PERUSTULOKOKEILU

Kestävän talouspolitiikan johtamiskoulutus
Kokoushotelli Sannäsin kartano 13.9.2017

ESITELMÄN SISÄLTÖ

Riittääkö digitaalisessa taloudessa työtä ja toimeentuloa?

Auttaako perustulokokeilu varautumaan teknologiamurrokseen?

Mitä on tehtävä?

ONKO KAIKKI TÄLLÄ KERTAA TOISIN?

- lähes konsensus digitaalisista teknologioista ja tekoälystä tuottavuutta lisäävinä yleistarkoitusteknologioina
- lähes konsensus mahdollisuudesta automatisoida laajalti rutiininomaisia/ennustettavia manuaalisia ja tietotyötehtäviä
 - joustavuus, luovuus ja sosiaaliset taidot kovassa kysynnässä jatkossa(kin)
- ei läheskään konsensusta pitkän aikavälin työllisyysvaikutuksista
- kansan näkemys (elokuu 2017): 70 % ei usko työttömyyden pysyvään lisääntymiseen; 44 % uskoo kuitenkin työttömyyden lisääntyvän väliaikaisesti
 - 15–24-vuotiaat optimistisimpia, naiset miehiä huolestuneempia

TEKNOLOGISET MAHDOLLISUUDET

- teknologisella tasolla tarkasteltuna monet nykyiset työtehtävät automatisoitavissa lähitulevaisuudessa
 - metodologiset valinnat vaikuttavat arvioihin
 - Pajarinen & Rouvinen (2014) 35,7 % vs Arntz, Gregory & Zierahn (2016) 7 %
 - Chui, Manyika & Miremadi (2015): 47 % nykyisistä työtehtävistä ja 5 % ammateista automatisoitavissa nykyteknologioin
 - uhattuina erityisesti matalaa koulutusta vaativat ja matalapalkkaiset alat; monet keskustelijat tuoneet esille kuitenkin myös riskin keskiluokkaisten töiden katoamisesta
- kehitykseen liittyy lukuisia epävarmuustekijöitä: ammattien yhdistyminen, poliittiset ja sosiaaliset tekijät, sääntely, organisaatioiden rakenteet, teknologisen kehityksen hidastuminen, makrotalous

AVOIMIA KYSYMYKSIÄ

- avoimia kysymyksiä, joihin ei voi antaa lopullista vastausta...
 - Onko historiallisesta evidenssistä huolimatta ”rautaista lakia”, jonka mukaan uutta työtä syntyy tuottavuuden kasvaessa?
 - Estääkö kehityksen eksponentiaalinen nopeus (*Mooren laki*) ja leviäminen myös tietotöihin työvoimaa sopeutumasta?
 - Pystyykö matalasti koulutettu työvoima kouluttautumaan entistä vaativampiin työtehtäviin?
 - Kuinka pitkäksi yhteistyö koneiden kanssa jää, jos teknologiat kehittyvät koko ajan paremmaksi?

ALUSTATALOUS

- digitaaliset alustat mahdollistavat työprosessien pilkkomisen yhä pienempiin osiin
 - kysyntä ja tarjonta kohtaamaan entistä tehokkaammin
 - oppikirjaesimerkit: *Uber* ja *Wolt*, Yhdysvalloissa esim. *TaskRabbit*
- tarjoaa uusia työllistymismahdollisuuksia
- ...mutta lisää myös työsuhteiden epävarmistumista
- mahdollistaa työn kilpailuttamisen entistä helpommin globaalilla tasolla
- sääntelemättömän itsensä työllistämisen uhkina alaspäin joustavat palkkiot, heikompi sosiaaliturva, vaikeampi urakehitys, ei oikeutta esim. asuntolainaan

MALTILLINEN SKENAARIO

- koska teknologisella tasolla monet työtehtävät automatisoitavissa, on perusteltua varautua teknologisen työttömyyden ja epävarmuuden lisääntymiseen vähintään lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä
 - historiallinen evidenssi
 - ei tulisi väheksyä lyhyen ja keskipitkän aikavälin kielteisiä sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia
 - ei tulisi sulkea kokonaan pois mahdollisuutta pitkän aikavälin kielteisiin vaikutuksiin, koska laajaa työllisyyttä tarjoavat alat voivat kadota
 - lisäksi lukuisia epävarmuustekijöitä

JOUSTAVA TYÖLLISYYSPOLITIikka

- digitaalisessa taloudessa tarvitaan *joustavaa* työllisyyspolitiikkaa
 - 1) mahdollistetaan joustava liikkuminen palkkatyön, työttömyyden, yrittäjyyden, omaehtoisen aktiivisuuden ja kouluttautumisen välillä
 - sosiaalipolitiikan ja työllisyyspolitiikan kietoutuminen yhteen
 - 2) toteutetaan politiikkatoimenpiteitä, jotka purkavat sekä nykyisiä että oletettavissa olevia ongelmia
 - esim. byrokratialoukkujen purkaminen

”Työpaikka on tärkein lääke eriarvoisuutta vastaan. Sen lisäksi *teknologisen kehityksen aiheuttamat tuottavuuserot asettavat kovia paineita siihen, miten ylläpitää sosiaalista oikeudenmukaisuutta.* Työmarkkinoille osallistumista ja sosiaalista tasa-arvoa on mahdollista edesauttaa perustulon kaltaisilla uusilla ratkaisuilla. Hallituksen käynnistämä perustulokeilu toteutetaan juuri tässä tarkoituksessa.”

Elinkeinoministeri Olli Rehn 7.9.2016

MITÄ PERUSTULO TARKOITTA?

- ”tulo, joka maksetaan säännöllisin väliajoin kaikille yhteiskunnan jäsenille henkilökohtaisesti ilman ehtoja ja tarveharkintaa” (BIEN)
 - perustuloksi kutsuttu kuitenkin myös malleja, jotka eivät täytä näitä kriteerejä
- perustulosta ei voi puhua yleisellä tasolla
 - taso, verojärjestelmä ja korvattavat etuudet määrittävät vaikutukset
 - myös ihmisten suhtautuminen muuttuu herkästi konkretiaa lähestyttäessä
 - tavoitteet ovat vaihdelleet vuosikymmenten ja esittäjien mukaan
 - 1980-luvulla mielekkään elämän mahdollistaminen ansiotyön ulkopuolella, nyt työnteon kannustavuuden parantaminen

AUTTAAKO PERUSTULOKOKEILU?

- tammikuussa 2017 alkanut perustulokokeilu riittävän hyvä vain, jos kyseessä ensimmäinen vaihe
- kokeilun laajentaminen välttämätöntä
 - laajempi kohdejoukko, erilaisia malleja, verotuksen integroiminen kokeiluun
- työllisyysmittari on teknologiamurroksen viitekehyksessä riittämätön
 - terveys- ja hyvinvointivaikutukset, aktiivisuus ansiotyön ulkopuolella
- kansan näkemys: 60 % pitää kokeilussa olevaa mallia hyvänä tai erittäin hyvänä ideana digitaalisen talouden viitekehyksessä; korkein (70 %) kannatus 15–25-vuotiaiden ikäluokassa

MITÄ ON TEHTÄVÄ?

- perustulokokeilun laajennus: kohdejoukko edustavammaksi, budjetin moninkertaistaminen, poliittinen sitoutuminen, riittävästi aikaa toimeenpanoon
- työllisyyttä holistisempi tulokulma perustuloon
- asteittain kohti perustuloa byrokratialoukkujen vähentämiseksi: tulorekisterin hyödyntäminen, opiskelun ja itsensä työllistämisen helpottaminen työttömyysturvalla, työttömille enemmän mahdollisuuksia määritellä aktiivoinnin sisältöä
- myös muut kokeilut tarpeen: esim. työajan lyhentäminen (vrt. Göteborg 2015–2016)

SYVENTÄVÄT OPINNOT

- Pulkka, Ville-Veikko (2017): [A Free Lunch with Robots – Can a Basic Income Stabilise the Digital Economy?](#) Transfer: European Review of Labour and Research. 23(3): 295–311.
- Pulkka, Ville-Veikko (2017): Riittääkö digitaalisessa taloudessa työtä ja toimeentuloa? Teknologiamurros ja tulevaisuuden työllisyysratkaisut. Teoksessa Veera Nuutinen (toim.): [Uusi työväki](#). Helsinki: Into, 15–55.
- Pulkka, Ville-Veikko & Kangas, Olli (2017): [Digitaalisessa taloudessa tarvitaan joustavaa sosiaaliturvaa](#). Teoksessa Matti Lehti & Matti Rossi (toim.): Digitaalinen Suomi 2017. Helsinki: Aalto-yliopisto, 579–588.
- Pulkka, Ville-Veikko (2016): [2030-luvun sosiaalipolitiikka](#). Kelan tutkimusblogi.